

Löyly – saunaelämys Hernesaaressa

Avanto Arkkitehdit Oy
Anu Puustinen ja Ville Hara,
arkkitehdit SAFA
www.avan.to

Helsingin Hernesaarenrantaan tänä kesänä valmistuneen Löylyn tilallinen ajatus on polveileva saunapolku. Rakennus jakaantuu toiminnallisesti kahteen osaan: saunoihin ja ravintolaan. Avomet merinäkyvät ja pienimittakaavaiset, suljetummat sisätilat vuorottelevat rakennuksessa kuljettaessa. Näkymiä pääsee ihailemaan myös rakennuksen katolta.

Idea yleisestä saunasta Hernesaaressa tuli Helsingin kaupungilta. Teollisuusaluetta kaa-voitetaan parhaillaan asuinalueeksi ja aluetta haluttiin aktivoida jo nyt ennen rakentamisen alkamista. Risteilyalukset tuovat Hernesaareen vuosittain satoja tuhansia matkustajia, joille haluttiin tarjota aito suomalainen saunaelämys. Aloitimme projektin vuoden 2011 alussa suunnittelemalla erilaisista saunoista koostuvaa väliaikaista saunakylää niemen kärkeen. Hanke ei kuitenkaan osoittautunut taloudellisesti kannattavaksi ja kaupungin löytämä yrittäjä luopui hankkeesta. Seuraavaksi tutkimme uuden yrittäjän kanssa kelluvaa saunaa, mutta ajatus osoittautui mahdottomaksi, sillä avomereltä tuleva aallokko ja jäiden paine olisivat edellyttäneet kallista aallonmurtajaa suojaksi. Kaavoittaja etsi hankkeelle paikan, jossa rantaviiva pysyy paikallaan tulevista täydyistä huolimatta. Kehitimme simpukkamaisen pyöreänmuotoisen rakennuksen, jonka toteuttaminen osoittautui kuitenkin kalliiksi. Kehitimme muotoa helpommin toteutettavaksi ja haimme saunoille rakennusluvan. Rakennuttaja vaihtui vielä toisen kerran ja mukaan tuli näyttelijä *Jasper Pääkkönen* ja yrittäjä, sittemmin kansanedustaja, *Antero Vartia*. Hankkeen rahoitus varmistui ja rakentaminen saattoi viimein alkaa keväällä 2015.

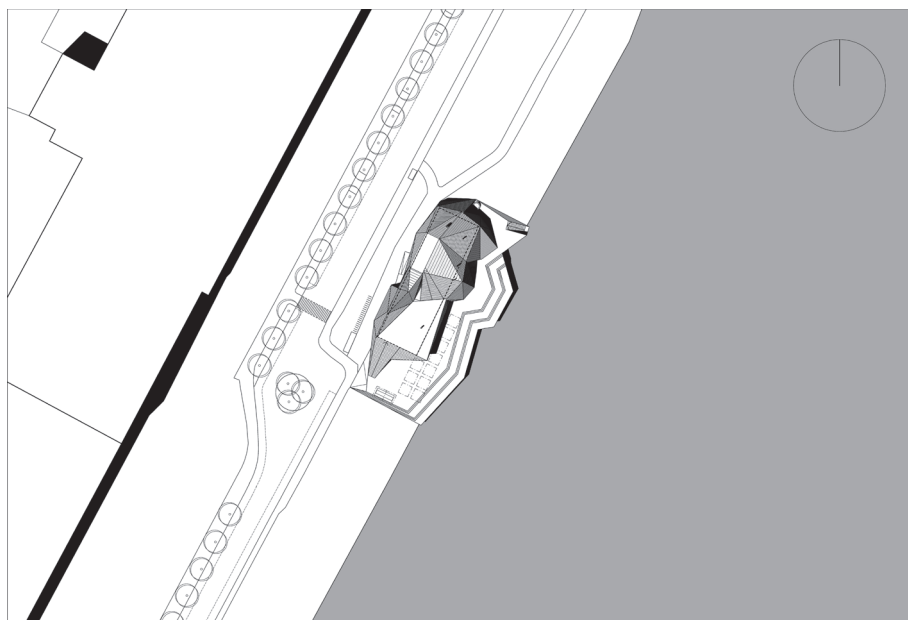
Paikka

Rakennuspaikka on ainutlaatuinen. Kävelymatkan päässä keskustasta olevalta tontilta avautuu ulkosaaristomaiset näkymät avomerelle. Ranta-

ta-alue on osa pääkaupungin rantoja kiertävää Helsinki-puistoa. Tällä kohtaa puistovyöhyke on kapeimmillaan, emmekä halunneet katkaista viheraluetta rakentamisella, vaan rakennus suunniteltiin niin hoikaksi kuin mahdollista. Rakennusmassa on painettu matalaksi, jotteivät taakse rakennettavien asuinrakennusten merimaisemat peity. Tavanomaisen rakennuksen sijaan Löyly on pikemminkin keinotekoinen maastonmuoto ja osa maisemaa. Kun puuverhottu rakennus ajan myötä harmaantuu, se on kuin kallioluoto rannalla.

1 Asemapiirros.

2 Löylyn saunojen väliin jää spa kylmävesialtaineen. Kylmävesialtaan suojana oleva puukansi toimii myös istuimena.

1

3

Arkkitehtuuri

Arkkitehtoninen ajatus on yksinkertainen: lämpimät tilat sijaitsevat mustassa suorakulmaisessa laatikossa, jota peittää vapaamuotoinen puinen "hulmu". Lämpökäsittelystä männystä tehty veistoksellinen rakenne ei ole koriste, vaan sillä on useita eri tehtäviä. Upeat näköalat haluttiin hyödyntää maksimaalisesti suurin ikkunapinnoin. Hulmu toimii kuin sälekaihdin ja tarjoaa näkösuojaa saunoille, mutta ei peitä merinäköalaa sisältä ulos. Hulmu varjostaa sisätiloja auringon lämpökuormalta, mikä vähentää tilojen jäähdystystarvetta. Puusäleikkö suojaa rakennusta ankaralta ilmastolta. Lämpimän rakennusmassan ja hulmun väliin jää suojaisia ulkotiloja, joissa vilvoitella saunomisen lomassa. Hulmun poimut toimivat istuskelupaikkana ja rajaavat suojaansa pienimittakaavaisia ulkotiloja. Rakennetta pitkin voi kiivetä katto- ja näköalaterassille tai laskeutua mereen uimaan. Löylystä muodostuu suuri ulkoilmakatsomo, josta voi seurata tulevan meriurheilukeskuksen purjehduskisoja lahdella.

Hulmu koostuu yli neljästä tuhannesta puulankusta, joista 2310 on keskenään erilaisia ja joiden yhteispituus on 6744 juoksumetriä. Osat mallinnettiin ja leikattiin yksilölliseen muotoonsa puusepän pajalla tietokoneavusteisesti. Suuri puinen terassi on porrastettu merelle näkymien maksimoimiseksi ja se ulottuu pitkälle veden päälle, jolloin aaltojen

äänet kuuluvat jalkojen alta. Ratkaisu edellytti täyttömaata olevalle rannalle rakennettaessa massiivista betonimuuria ottamaan vastaan avomereltä tuleva jäiden paine.

Tilallisuus

Rakennus jakaantuu kahteen osaan: saunoihin ja ravintolaan. Yleisötilat ja saunat avautuvat merelle kiinnostavien kaupunki- ja merimaisemien suuntaan. Eri toiminnot on ryhmitelty tiloiksi tilassa ja umpinaisten tilapalikkoiden väliin jää avotilaa. Monimuotoisessa tilasarjassa kuljettaessa tilaryhmien väliin rajautuu vaihtelevia ja yllätyksellisiä näkymiä.

Pääsisäänkäynnistä astutaan avaraan ja valoisaan ravintolasaliin. Sieltä hämärä saunapolku johtaa vastaanottotiskille, josta saa pukukaapin avaimen, pyyhkeen ja pefletin.

Puku- ja suihkuhuoneet ovat erikseen miehille ja naisille. Musta nahkaverho ovella viestii, että ollaan astumassa tilaan, jossa pidetään uimapukua päällä. Miehet ja naiset saunovat yhdessä, sillä alasti saunominen on monille ulkomaisille vieraille mahdoton ajatus. Halusimme kehittää perinteistä saunakulttuuria niin, että yhdessä saunominen on mahdollista sukupuolesta riippumatta.

Saunat

Kaikki kolme saunaa ovat puulämmitteisiä: jatkuvalämmitteinen sauna, kertalämmitte-

3 Lämpimät tilat sijaitsevat mustassa suorakulmaisessa laatikossa, jota peittää vapaamuotoinen, veistoksellinen puinen "hulmu". Laajalta ulko- ja kattoterassilta aukeavat näkymät merelle ja kaupunkiin.

4 Lämpimän rakennusmassan ja hulmun väliin jää suojaisia ulkotiloja, joissa vilvoitella saunomisen lomassa.

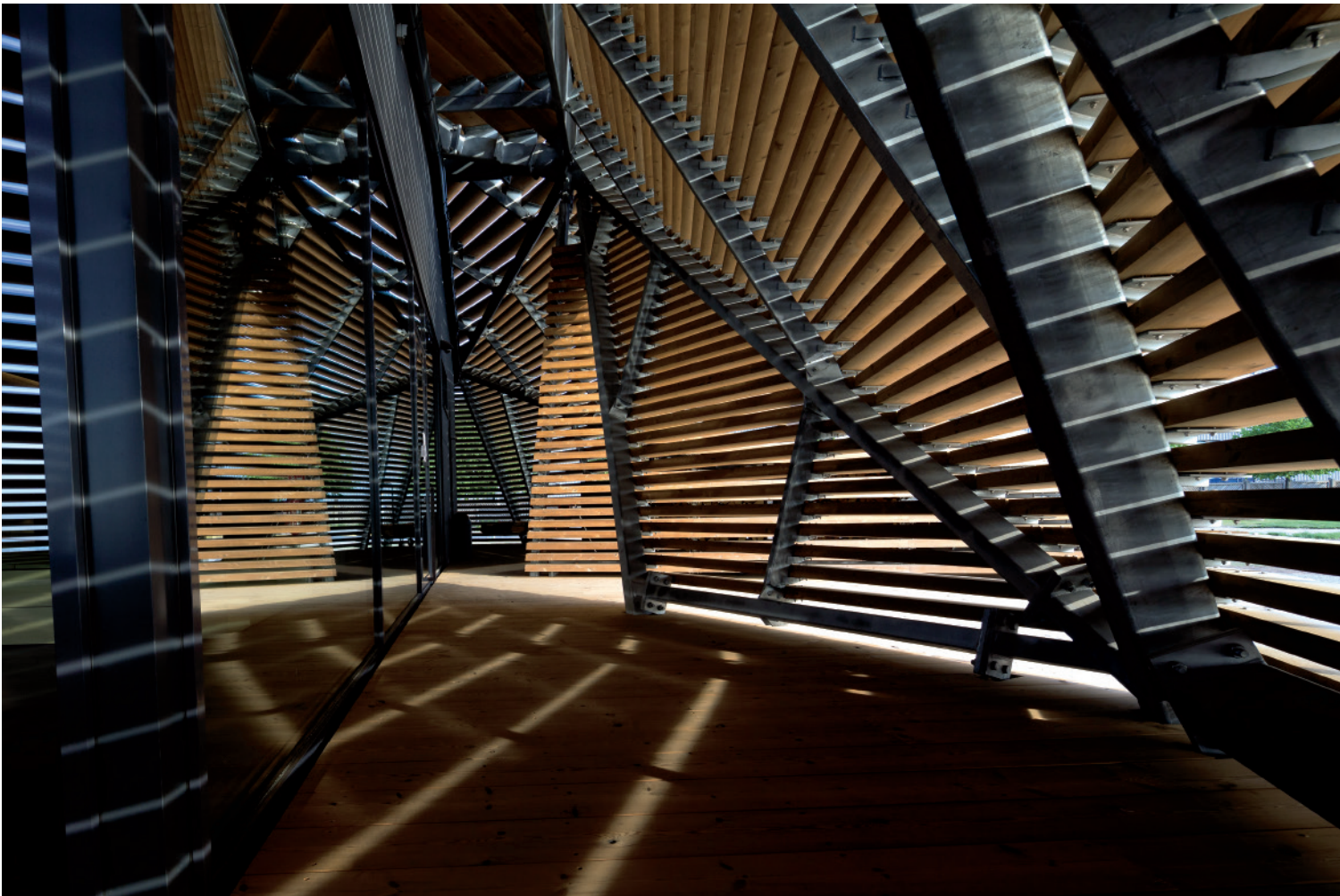
5 Hulmu toimii kuin sälekaihdin ja tarjoaa näkösuojaa saunoille, mutta ei peitä merinäköalaa sisältä ulos.

Kuvio.com

4

5

Archimospheres.com

Mikko Ryhänen / Joanna Laajisto Creative Studio

Mikko Ryhänen / Joanna Laajisto Creative Studio

Mikko Ryhänen / Joanna Laajisto Creative Studio

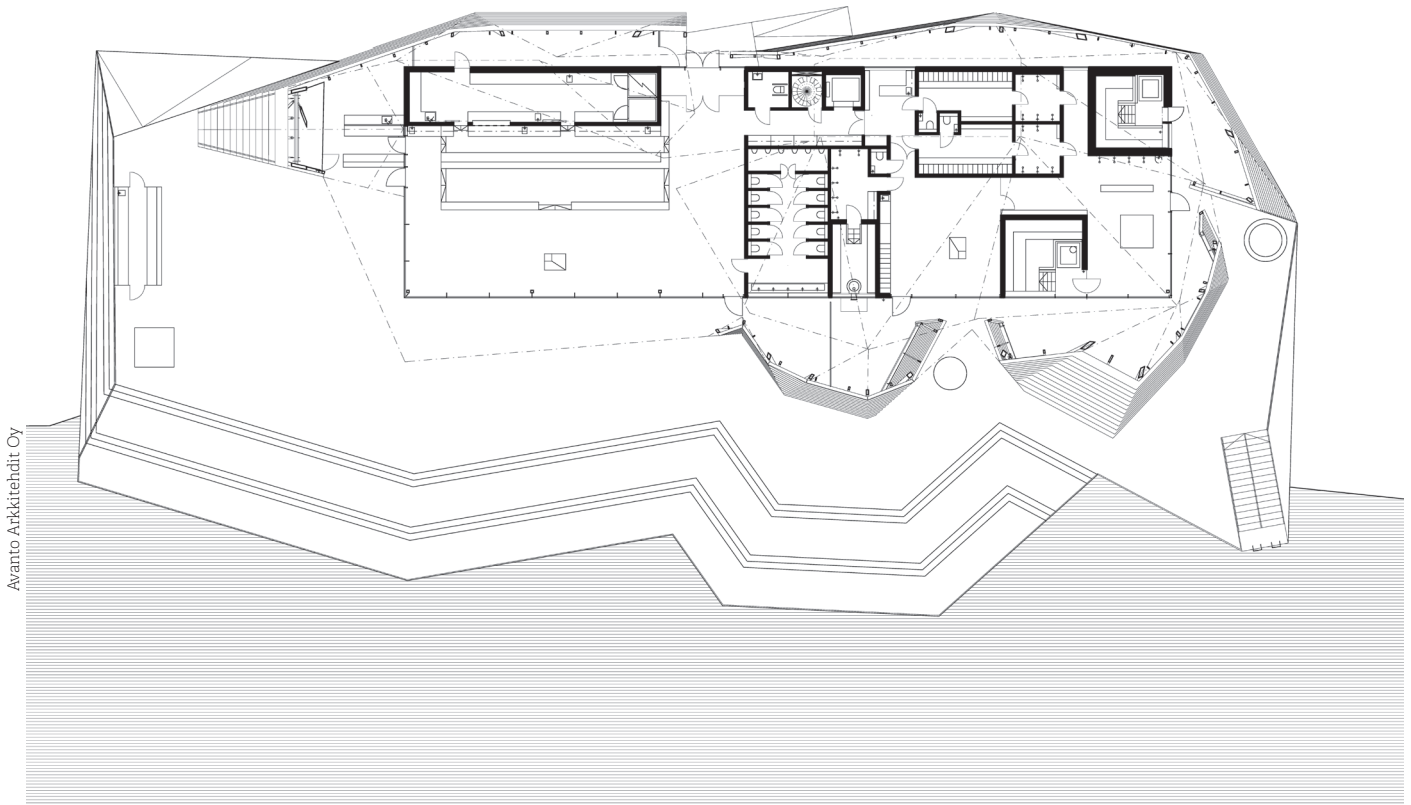
6 Ravintolan suunnittelun lähtökohtana on ollut tunnelmallisen tilan luominen suureen lasiseinäiseen ja hallimaiseen tilaan.

7 Ravintolatila on jaettu korkealla olevaan baariosioon ja pitkien sohvien reunustamaan saliin.

8 Takkahuoneessa voi levähtää saunomisen lomassa tai sen jälkeen. Yhtenäinen musta hierretty betonilattia jatkuu ravintolatiloihin saunaja takkatiloihin.

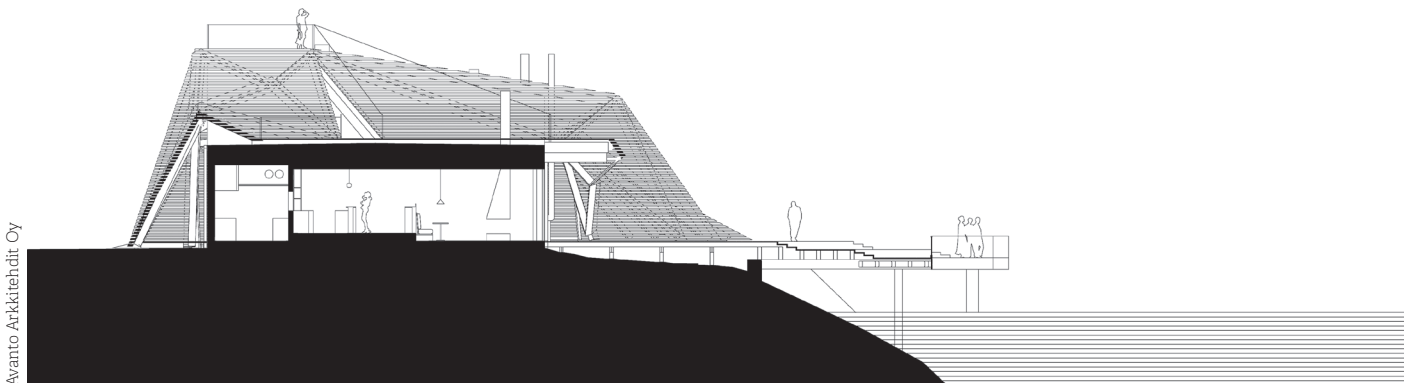
9 Pohja

10 Leikkaus

Avanto Arkkitehdit Oy

9

Avanto Arkkitehdit Oy

10

nen sauna ja Helsingin ainoa yleisölle avoin savusauna. Yhdellä käynnillä voi kokea kaikki perinteiset löylytyypit.

Saunojen väliin jää spa kylmävesialtainen ja takkahuone, jossa voi levähtää saunomisen lomassa tai jälkeen. Mereen pääsee uimaan myös talvella, siitä olemme Avanto Arkkitehteina pitäneet huolen.

Materiaalit ja betoni

Hämärä valaistus luo rauhallisen tunnelman. Mustaa betonia olevat väliseinät on osin valettu paikalla, osa seinistä on rakennettu elementeistä aikataulupaineista johtuen. Suurin osa seinistä on kantavia. Savusaunan seinät ja holvi toimii lisäksi palomuurina.

Sileävalupinnoissa näkyvien pintojen laatu-luokaksi määriteltiin By40:n mukaan MUO-AA-MUS-S-E. Perin Maximo-järjestelmän muotit päällystettiin muottisaumojen minimoimiseksi suurikokoisilla WISA-Form Maxi Birch -levyillä.

Koska rakennuksessa on sekä paikallavalia että elementtejä, ei siteitä haluttu korostaa. Muotit sidottiin vain yhdeltä puolelta asennettavin MX -sidepultein, jolloin näkyviin pintoihin jäi vain pieni reikä, joka täytettiin betonimassalla. Rakennustoimisto Jussit Oy suoriutui haastavista valuista hyvin.

Betonelementit toimitti Anson Sementtivalimo Oy. Osassa elementtejä molemmat pinnat jäivät näkyviin, jolloin niissä oli muottipinta molemmin puolin ja ne tuli siten valaa pystyasennossa. Elementtien asennustarkkuus oli suuri, sillä saumaksi oli määriteltä vain 6 millimetriä.

Betonista tehtiin useita mallikappaleita, jotta betonin koostumus sekä muotin ja sen irrotusaineen vaikutus saatiin testattua. Massassa on tavallinen runkoaines ja harmaa Embracem 52,5N -sementti, jotta kustannukset saatiin pidettyä kohtuullisena. Musta väri saatiin aikaan 6 %:lla Lanxess Bayferrox 360 -pigment-

tiä. Muottivahana käytettiin Pieri Cireä. Lattiat suojattiin lopuksi Ecobeton Gi.Gi. Protective Surface Sealerilla ja seinät Pieri Protec W:llä.

Alun perin oli ajatus tehdä betonista vedenpitävää käyttämällä betonin lisäaineena Xypexiä. Tästä luovuttiin härmistymisriskin vuoksi. Lattiassa on aina halkeilun mahdollisuus, vaikka halkeilua pyrittiin välttämään valitsemalla runkoaine By45 3.2.2 mukaan niin, että veden ja sementin yhteistilavuus on mahdollisimman pieni. Rakeisuusikäyrällä pyrittiin pienentämään vesisementtisuhdetta. Lattioiden betonipinnat toimivat siksi laatoituksen tapaan pelkkänä pintakerroksena ja vedeneristeenä toimiva bitumikermi on pinta- ja alapohjalaatan välissä. Laattojen välissä ei ole eristekerrosta, johon kosteus voisi jäädä muhimaan. Lattiapintojen laatuvaatimuksiksi määriteltiin By45 A-3-30 ja By40 THI-A-E-S (teräshierretty, A-luokan pinta, josta tehty on malli ja joka suojataan impregnoinnilla). Pinnat hierrettiin riittävän

11

11 Takkahuoneesta avautuu näkymä terassille ja merelle. Hämärä valaistus luo tunnelmaa.

12 Pukuhuoneen minimalistinen ilme koostuu mustasta betonista ja puupaneeleista.

13 Mustaa betonia olevat väliseinät on osin valettu paikalla, osa seinistä on rakennettu elementeistä.

14 Kolmen saunan väliin jää spa. Takkahuone on myös saunojen yhteinen.

15 Saunojen betoniseinät toimivat myös palomuurina. Musta betonilattia on hierretty hieman karkeaksi liukkauden estämiseksi.

sileäksi, jotta siivoaminen on helppoa, mutta toisaalta riittävän karkeaksi, jotta ne eivät ole liukkaita. Vedeneriste nostettiin seinien alaosaan vasten. Seiniä ei ole vedeneristetty, sillä betoni on itsessään vedenkestävää ja taustatila on aina tuuletettu. Pohjalaatan alapuoleisissa rakenteissa (hissisyvennys, sähkösyvennys, kastautumisallas ja allaslaitetila) rakenteissa käytettiin Xypexiä tekemään betonista vedenpitävää.

Betonin pariksi osa pinnoista on verhottu Nextimber-puupaneelein. Suomalaisessa innovaatiossa hyödynnetään vaneriteollisuuden sorvausjätettä eli koivun sydänpuuta olevaa purilasta, joka yleensä päätyy poltettavaksi energiajakeena. Hukkapuuta liimataan, puristetaan ja lämpökäsitellään, niin että sen ominaisuudet muuttuvat. Arvoton jäte kierrätetään näin kauniiksi, eläväpintaiseksi uusiomateriaaliksi.

Kestävyys

Suunnitteluvaiheessa rakennuksen energiankäyttö simuloitiin, jolloin suunnitteluratkaisuja voitiin optimoida. Rakennus lämmitetään kaukolämmöllä ja sähkö on tuuli- ja vesivoimalla tuotettua ekosähköä.

Rakennus sai ensimmäisenä suomalaisena ja toisena pohjoismaalaisena rakennuksena FSC-sertifikaatin, mikä tarkoittaa että kaikki puutavara tulee kestävästi hoidetuista metsistä.

Ravintola tarjoilee luomuruokaa ja vain kestävästi pyydettyä kalaa.

12

13

14

15

16 Suihkutilojen seinät ja lattiat ovat mustaa betonia.

17 Löylyn savusauna on toistaiseksi Helsingin ainoa yleisölle avoin savusauna.

Archmospheres.com

16

Löyly

Rakennustyyppi: Yleinen sauna ja ravintola

Osoite: Hernesaarenranta 4, Helsinki

Suunnittelu: 2011–2016

Rakentaminen: 2015–2016

Bruttoala: 1071 m² (ilman hulmun alaista ulkotilaa)

Terassin ala: 1510 m² + kattoterassi 249 m² + näköalataso 58 m²

Asiakaspaikkamäärä: ravintola 150, terassi 300, saunat 96

Kokonaiskustannukset: ~6,0 m€

Tilaaaja: Antero Vartia ja Jasper Pääkkönen, Kidvekkeli Oy

Käyttäjä: Royal Ravintolat

Rakennuttajakonsultti: Qtio Oy

Suunnittelijat:

Arkkitehdit: Avanto Arkkitehdit Oy /

Ville Hara ja Anu Puustinen, arkkitehdit SAFA

Avustajat: Antti Westerlund, arkkitehti SAFA,

Hiroko Mori, arkkitehti, Laura Nenonen, arkkitehtiopiskelija

Xiaowen Xu, arkkitehtiopiskelija

Sisustusarkkitehti: Joanna Laajisto Creative Studio / Joanna Laajisto (ravintola, terassin kalustus, takkahuoneen sisustus)

Rakennesuunnittelu: Ramboll Finland Oy / Hans Wilkman, Teemu Nyyssönen

Rantarakenteet: Ramboll Finland Oy / Juha Kärkkäinen:

Teräsrakennesuunnittelu: SS-Teracon Oy / Reijo Kytömäki, Ville Korkiamäki

Lasirakenteet: Lasifakta Oy / Tahvo Sutela

LVI-suunnittelu: Optiplan Oy / Evgeny Nikolski, Aleksei Lätti

Sähkösuunnittelu: Optiplan Oy / Jari Muunoja

Urakoitsijat:

Pääurakoitsija : Rakennustoimisto Jussit Oy

Valmisbetoni: Rudus Oy

Elementit: Ansion Sementtivalimo Oy

Lattiat: Lattialiipparit Oy

Maanrakennus ja perustukset: Kanta Kaivu Oy

Sähköurakoitsija: Elektro Asennus Oy

LVI-urakoitsija: Uudenmaan LVI-Talo Oy

Puukalusteurakoitsija: Puupalvelu Jari Rajala Oy

Teräsrakenteet: VMT-Steel

Kiukaat: Tulisydän Oy ja Iki-Kiuas Oy

17

LÖYLY – public sauna and restaurant

The idea of a public sauna in Hernesaari came from the City of Helsinki. A residential plan is under preparation for this industrial estate and the City wanted to provide activities in the area already before the actual development starts. Cruise ships bring hundreds of thousands of passengers to Hernesaari every year, and the plan was to offer them a genuine Finnish sauna experience.

The location of the building is unique. At walking distance from downtown Helsinki, with views of the open sea like the ones usually only seen in the outer archipelago. The shore area is part of the Helsinki Park that runs along the shores of the capital city.

The objective of the designers was to make the building as slim as possible. The building mass has been compressed to a low height so as not to block the sea view for the apartment buildings to be built behind Löyly. Rather than a conventional building, Löyly is an artificial terrain form and part of the landscape. When the wood panelled building over time turns grey in colour, it will be like a rocky islet on the shore.

The architectural idea is simple: warm spaces are located in a black rectangular box covered with a wooden shroud of free form. This shroud

acts like a louvered blind and protects the privacy of people inside the sauna, without blocking the sea view for them. In places, there are sheltered outdoor spaces between the shroud and the warm building mass, where sauna visitors can cool off. The structure provides a staircase up to the roof terrace or the scenic terrace deck, or down for a plunge in the sea. Löyly will also serve as a large outdoor grandstand for the marine sports centre to be built later; spectators can sit on the shroud to watch sailboat races in the bay.

The building is divided into two parts; the saunas and the restaurant. The public facilities and the saunas face the sea and the interesting urban and maritime views. Different functions are grouped into spaces in a space, with open areas left between the enclosed space cubes.

All three saunas are wood-fired: one where wood needs to be added in the stove for as long as people bathe in the sauna, and another where the dampers are closed before bathing and no wood needs to be added. The third is a smoke sauna – the only public sauna of its kind in Helsinki. Sauna visitors also have the use of a spa area complete with a cold water pool, and a relaxation room with an open fireplace to rest

during or after sauna bathing. Swimming in the sea is possible also in the winter.

Dim lighting creates a calm atmosphere. Partition walls are black concrete walls, some cast on the site, others built from precast panels due to the tight schedule. Most of the walls are loadbearing walls. Moreover, the smoke sauna's walls and the arch had to be implemented as a firewall.

Some panels are in places where both surfaces are visible, so they were cast with the form lining on both sides and therefore had to be cast in a vertical position. The installation precision of the panels was high, as the specified joint was only 6 millimetres. The surfaces of the concrete floors were floated smooth enough to facilitate cleaning, yet left coarse enough to not be slippery.

Simulation of energy use was utilised at the design phase to optimise the design solutions. The building is connected to district heating and electricity is eco-electricity generated with wind and hydropower. The building was awarded the FSC certificate as the first Finnish and the second Scandinavian building; it means all wooden material comes from sustainably managed forests. The restaurant serves organic food and only sustainably-caught fish.